

KLOPI

Klopi so majhne nadloge, ki nas spomladi ponovno opomnijo, da moramo zavoljo lastne varnosti v naravi ostati ali postati previdni. V hladnih mesecih nas klopi ne ogrožajo, saj prezimijo med listjem in podrastjem, ko pa se temperatura zraka dvigne na pet do osem stopinj Celzija, prilezejo na plan in postanejo aktivni. V našem okolju predstavljajo predvsem nevarnost za okužbo s klopnim meningitisom in Lymebo boreliozo, v zadnjih letih pa so odkrili, da povzročajo tudi zelo redko, a prav nevarno bolezen granulocitno erlihiozo.

Klopi so najbolj aktivni maja, junija, septembra in oktobra, pojavijo pa se že marca, takoj ko se temperatura zraka dvigne nad pet stopinj Celzija. V gostiteljevo kožo se pričvrstijo z nazaj obrnjenimi zobci, ki se nahajajo v rilčku na sprednjem delu telesa. Zaradi anestetika, ki ga predhodno spustijo v naše telo, pika ne čutimo. Prav zaradi tega moramo biti ob sprehodu v naravi na spremembe, ki se pojavijo na koži še bolj pozorni in se moramo natančno pregledati. Klopa je treba čim prej odstraniti. To najlažje storimo z nohti, pinceto ali s posebnimi kleščami, nikoli ga ne mažimo z oljem, lakom za nohte in podobno, ker ob draženju lahko reagira, tako da v smrtnem strahu na gostitelja prenese bakterijo borelije. Vlečemo ga naravnost, pravokotno od kože in ne levo ali desno, saj takrat pogosto ostanejo v koži sprednji deli zajedalca. Če se to zgodi, se preostanek telesa večinoma po nekaj dneh kot tujek izloči sam. Mesto pika moramo razkužiti in ga v naslednjih štirih tednih opazovati. Spremembe na koži nas namreč opozorijo na morebitno okužbo.

Pik klopa pogosto povzroči virusno okužbo živčevja. Zajema okužbo možganskih ovojnic (menigitis) in samih možganov (encefalitis). Verus se prenaša s slino ob samem pikju, zato moramo te preprečevati. Gleda na to, da klopa tudi nekaj ur izbira mesto na gostitelju imamo čas, da ga s telesa odstranimo še pred pikom, še zlasti če smo bili v naravi pravilno zaščiteni: primerna obleka z dolgimi rokavi in dolgimi hlačnicami, nanos sredstev za odganjanje klopov na koži, temu naj sledi natančen pregled kože po kopanju in zamenjava obleke.

Če kljub temu pride do pika in okužbe, se bolezenski znaki pokažejo po približno desetih dneh. Podobni so gripi, po nekaj dneh izzvenijo sami. Pri približno tretjini okuženih se znaki kmalu ponovijo v hujši obliki in kažejo na okuženost živčevja: visoka vročina, glavobol, slabost, bruhanje in otrdel tilnik. Mogoče so tudi hujše motnje, motnje zavesti, govora, požiranja in ohromitve mišic. 1-2 % primerov se končata s smrtjo, predvsem pri starejših bolnikih.

Konec bolezni ne pomeni konec vseh težav. Skoraj vsak drugi bolnik ima po preboleli okužbi posledice: prekomerno potenje, pogosti glavoboli, povečana razdražljivost ali motnje koncentracije. Ker zdravila proti temu virusu ni, je najpomembnejša preventiva. Strokovnjaki svetujejo cepljenje vsem, ki so pogosto izpostavljeni. Praviloma se cepljenje izvaja v jesenskih in zimskih mesecih in ga je treba ponoviti trikrat: prvič jeseni, drugič mesec dni pozneje nato čez šest do dvanajst mesecev in za tem po eno osvežitveno cepljenje vsaka tri leta.

Druga najbolj pogosta bolezen v našem okolju, ki jo povzroča pik klopa je borelijoza. Klop za okužbo gostitelja potrebuje več časa, saj mora kar nekaj ur sesati, da jo s svojimi izločki prenese na človeka. Izjema so le reakcije, ko zajedalec reagira v smrtnem strahu. Zato moramo klopa čim prej odstraniti.

Okužbo z borelijozo prepoznamo po rdečini, ki se po nekaj dneh ali tednih pojavi na mestu pika. V naslednjih dneh se začne pomikati navzven, v osrednjem delu pa zbledi. Pojavi se videz kolobarja, ki se lahko poveča do premera 30-40 cm in več, nato pa izgine brez zdravljenja. Možni so spremljajoči znaki, podobni gripi. Če opazimo take znake, moramo takoj k zdravniku, da nam predpiše antibiotično zdravilo, ki prepreči pozne posledice borelijske okužbe. Borelijski znaki so pogosto neznačilni in jih zdravnik kasneje težko prepozna. Kažejo pa se v prizadetosti sklepov, živčevja, kože, mišic ali srca. Diagnoza se potrdi s pregledom krvi. Treba je poudariti, da je ob zapoznelem zdravljenju tudi manjša možnost za popolno ozdravitev.

Klopi spadajo med najstarejša bitja na svetu. Nekoč so se zajedali v velike plazilce, dandanes pa so njihovi gostitelji predvsem manjši glodalci in sesalci, medtem ko bi brez človeka, ki je le naključni gostitelj, zlahka preživeli. Samica med listje izleže 400 do 20.000 jajčec in nato umre. V nekaj tednih se izležejo ličinke, ki imajo samo tri pare nog. Po prvem obroku krvi se prelevijo v nimfo, v naslednji stopnji oziroma po naslednjem obroku krvi pa se prelevijo v odrasle klope, ki imajo štiri pare nog. Njihovo življenje traja od šest mesecev do šest let, v povprečju pa dve do tri leta. Večinoma iščejo svojega gostitelja, zato jih uvrščamo med prave zajedalce. Ker so slepi, žrtve zaznavajo z drugimi čutili, predvsem s termičnimi, kemičnimi in fizikalnimi dražljaji (toplota, vonj, zračne vibracije). Čakajo na bilkah in se ob pravi priložnosti prepustijo sili težnosti, med padcem pa se skušajo oprijeti gostiteljeve dlake, kože ali obleke. Potem poiščejo najbolj primerno mesto za pik, ki ga predstavlja predvsem mehka koža. Odrasli samci v nasprotju s ličinkami, nimfe ne sesajo krvi, temveč se

zadovoljijo predvsem z majhno količino tkivne tekočine. Njihova glavna biološka vloga je oploditev samic.

V svetu je znanih več kot 860 različnih vrst klopov.